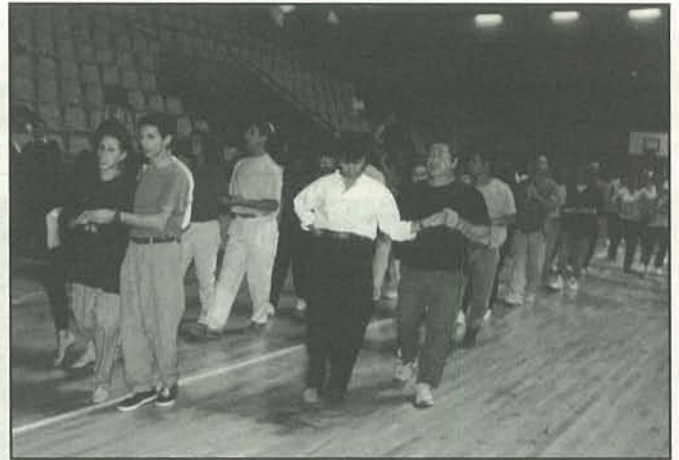

זוגיות במחול

או מחולות בזוג

זוגות במחול

בריקודים מלפני שלושה עשורים התנועה שירתה את ה"עלילה", את המסר, ואילו כיום עולה תחושה שהתנועות אינן קשורות לרוח התסריט. ופן נוסף - ריקודי העבר התאפיינו באיפוק, בסולידיות, והאמירות הזוגיות שלהם היו מרומזות. האוריינטציה היתה אל תוך הזוגיות פנימה. ואילו בריקודי זוגות מודרניים משתקפת נטייה לראוונות, להבלטת הגוף. בולטת בהם ה"פיוזה", סיבובים ענקיים המתפרסים על שטח רחב מאוד, תוך פזילה מודעת לפרטנרים אחרים...

אבחנה נוספת היתה בין ריקודים "קיקיוניים", שאינם שורדים, לבין כאלה שהפכו לנכסי צאן ברזל של מחולות העם הישראליים. הניתוח הראה שב"נצחיים" נמצאים רוב האלמנטים שהוצגו בסדנה, אלה שמחקרים אמפיריים אחרונים מוכיחים בעליל, שהם הכרחיים לזוגיות טובה ושהעדרם מוביל לפירוק הזוגיות.

בין המרקידים היו לא מעט יוצרי ריקודי זוגות, ואיזה חומר יפהפה הם העלו. וכשהכוריאוגרפים הביאו את סיפורי היצירה - התמוגגתי. הדרך שבה הסבירו את התהליך לא היה מבייש אף פסיכולוג העוסק בחקר הזוגיות, אפילו בעולם האקדמי.

מאת יוסי זיידר

תמר אליגור הזמינה אותי להשתלמות של מרקידים בממלכת ריקודי העם. הנושא המרכזי של ההשתלמות היה ריקודי זוגות. הרעיון היה לבדוק אם קיים קשר בין הפסיכולוגיה המודרנית לבין ריקוד בכלל וריקודי זוגות בפרט. תיכננו שאעביר סדנה של שלוש שעות בנושאי תיאוריה של זוגיות, אחר כך נרקוד כמה ריקודי זוגות ונראה האם נמצא בריקוד יישום פרקטי לתיאוריה. התוצאה היתה הפתעה מרגשת.

מניתוח החומרים עלה שבאופן טבעי וספונטני חילקו המשתתפים את ריקודי הזוגות לשתי קטגוריות: העכשוויים (המודרניים) והוותיקים (ה"קלאסיים"), ובהנחיית יזרעאלה כהנא התפתח תהליך נפלא. כמעט כל התנאים לזוגיות יעילה ומספקת, על פי הגדרות מדעי ההתנהגות, זוהו בריקודי הזוגות, אבל תחת הסיסמה "פני המחול כפני הדור". היתה הבדלה מובהקת בין שתי הקטגוריות מהרבה בחינות. למשל, בריקודים הישנים בלט הקשר המתמיד בין בני הזוג - קשר ידיים, קשר עין קבוע. הזוג היה מכוון אל עצמו. בריקודים החדשים מורגשת התרחקות - כל אחד רוקד לעצמו, ולא תמיד עם בן הזוג אלא לידו (השפעת הדיסקוטקים ומוסיקת הרוק?). בעוד שבריקודים של העבר בלטה סימטריה של "שנינו ביחד וכל אחד לחוד", נוסחה חתומה בידי הפסיכולוגיה המודרנית, הרי שבריקודים העכשוויים המצב הוא של "כל אחד לחוד ולעתים - ביחד".

השתנות העתים באה לידי ביטוי בולט גם בתפקידי בני הזוג. בריקודים הישנים תפקידי האשה ותפקידי הגבר מוגדרים ביותר. אי אפשר לטעות מיהו מי על פי הצעדים והמיקום, וכמובן אין לטעות בשאלה מי מוביל את מי. עידן הפמיניזם והכמיהה לשיוויון בין המינים מיוצג היטב בריקודים המאוחרים. בנקל ניתן להחליף מקומות ותפקידים ואפילו אין קושי בכך ששתי נשים או שני גברים יצרו את ה"זוג".

נקודה נוספת - בריקוד העתיק נמצא סיפור - יש היכרות, יש גישוש, חיזור וחיבור. בריקוד המודרני ניגשים "ישר לעניין". הוא בוטה, קצבי, ישיר. מישהו הגדיר היטב את הצבעים השונים כשאמר: "אז הריקוד היה חושני-רגשי, אולי ארוטי. היום הריקוד הוא מיני-גופני". הקשר בין מיניות וזוגיות עובר יפה מהעבודה על ריקודי הזוגות, והוא סוכם בסיסמה "מחול במיטה או מיטה למחול".